

จุดเด่นของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

๑. ประวัติและความเป็นมา

๑.๑ เกษตรกรต้นแบบ

นางสีสุพันธ์ อุทริกษ์ อายุ ๖๓ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๑๔๖ หมู่ ๒ บ้านกุดหว้า ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔-๗๙๖๑๗๕๕ จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา สมรสกับนายนารอง อุทริกษ์ มีบุตร ๓ คน นางสีสุพันธ์ อุทริกษ์ เป็นผู้ดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเวลา ๔๐ ปี มีความตั้งใจในการสานต่ออาชีพเกษตรแบบอินทรีย์ตามวิถีดั้งเดิม และต้องการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำมาใช้ในการผลิตพืชแบบอินทรีย์ บนพื้นที่ ๒๓ ไร่ ปลูกข้าว ๑๒ ไร่ พืชผักและไม้ผล ๖ ไร่ หน่อไม้ฝรั่ง ๒ ไร่ มีการปลูกพืชแบบผสมผสานหลากหลายชนิดหมุนเวียนตามฤดูกาล เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ เพิ่มแมลงศัตรูธรรมชาติ ตัดวงจรชีวิตแมลงศัตรูพืช และไม่เป็นแหล่งสะสมของโรคแมลง นอกจากนี้ยังแบ่งพื้นที่เป็นคอกสัตว์เลี้ยงโค เลี้ยงไก่เนื้อ ไก่ไข่ ขุดบ่อเลี้ยงปลา และปลูกบ้าน ปัจจุบันมีการทำการเกษตรในรูปแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งได้รับรองมาตรฐานแหล่งผลิตพืชอินทรีย์จากกรมวิชาการเกษตรตั้งแต่ ปี ๒๕๕๙ และในปี ๒๕๖๒ นางสีสุพันธ์ อุทริกษ์ ได้รับการรับรองมาตรฐานแหล่งผลิตข้าวอินทรีย์ร่วมกับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว และเกษตรกรในพื้นที่ สปก.รวมจำนวนกว่า ๗๐๐ ราย พื้นที่รวมกว่า ๓,๐๐๐ ไร่

๑.๒ ศพก.

จากนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๘๘๒ ศูนย์ทั่วประเทศ จากสถานการณ์ของพื้นที่ที่เกษตรกรในอำเภอภูผินารายณ์ ร้อยละ ๙๐ ปลูกข้าว และเกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เนื่องจากมีการใช้ปัจจัยการผลิตสูง เมล็ดพันธุ์ข้าวและปุ๋ยมีราคาสูง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ โรคแมลงระบาด ทำให้ผลผลิตต่ำ ข้าวไม่มีคุณภาพ เนื่องจากขาดการจัดการที่ดี เกษตรกรเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีได้น้อย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอภูผินารายณ์ได้ลงพื้นที่ ขอความร่วมมือนางสีสุพันธ์ อุทริกษ์ ขอใช้พื้นที่เพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่เหมาะสม นางสีสุพันธ์ อุทริกษ์เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีจิตสาธารณะจึงอยากให้มาช่วยกันเพื่อพัฒนาการเกษตรและเป็นต้นแบบถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร ซึ่งนางสีสุพันธ์ได้ตอบรับกับทางสำนักงานเกษตรอำเภอภูผินารายณ์ที่จะเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และได้ทำตามนโยบายของทางภาครัฐ และกรอบโครงการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเสมอมา โดยศูนย์เรียนรู้แห่งนี้มีองค์ประกอบครบทั้ง ๔ ด้าน คือ

๑) เกษตรกรต้นแบบ คือ นางสีสุพันธ์ อุทริกษ์

๒) แปลงเรียนรู้ การปลูกหน่อไม้ฝรั่งและพืชผักอินทรีย์ มีการสร้างโรงเรือนแบบเปิด คลุมแปลงด้วยฟางเพื่อรักษาความชื้นของหน้าดินในฤดูแล้ง และให้น้ำด้วยระบบสปริงเกอร์

๓) หลักสูตรการเรียนรู้ มีดังนี้

หลักสูตรหลัก

๑. การพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน (การปลูกข้าวอินทรีย์, พืชผักอินทรีย์)
๒. การเตรียมดินและการปรับปรุงบำรุงดิน
๓. การผลิตและการใช้น้ำหมักชีวภาพ, ปุ๋ยอินทรีย์
๔. การผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์
๕. การจัดการด้านการตลาด

หลักสูตรบังคับ

๑. การทำการเกษตรโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ไร่นาสวนผสม

หลักสูตรเสริม

๑. การบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบแปลงใหญ่
 ๒. การแปรรูปสินค้าเกษตร
 ๓. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
 ๔. การจัดทำบัญชีครัวเรือน
- ๔) ฐานเรียนรู้ มีทั้งหมด ๕ ฐาน ดังนี้
๑. การผลิตและการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา
 ๒. การปลูกผักอินทรีย์
 ๓. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
 ๔. การปลูกข้าวอินทรีย์
 ๕. การบริหารจัดการกลุ่มแบบแปลงใหญ่

๒. ความสำเร็จตามเป้าหมายของ ศพก.

เกษตรกรต้นแบบเจ้าของ ศพก. และเกษตรกรในพื้นที่ได้เปลี่ยนวิถีทำการเกษตร ลดใช้สารเคมี หันมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง และมีการไถกลบตอซังข้าวและปลูกพืชมูลค่าสูง เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน จนสามารถได้รับการรับรองมาตรฐาน คือ พืชผักและไม้ผล (ชนิดพืชผสมผสาน) พื้นที่ ๖ ไร่ และหน่อไม้ฝรั่ง พื้นที่ ๒ ไร่ ได้รับการรับรองมาตรฐานแหล่งผลิตพืชอินทรีย์จากกรมวิชาการเกษตร และข้าว พื้นที่ ๑๒ ไร่ ได้รับการรับรองมาตรฐานแหล่งผลิตข้าวอินทรีย์จากกรมการข้าว นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปข้าวและผลิตผลทางการเกษตรในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น การแปรรูปข้าวเป็นข้าวสารถุงสุญญากาศ ขนมที่ทำจากข้าว เครื่องดื่มสมุนไพร น้ำผักผลไม้ วุ้นมะพร้าว และกล้วยฉาบ เป็นต้น

๓. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

- ๑) เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ มีน้ำใจ เสียสละเพื่อส่วนรวมเสมอ
- ๒) สมาชิกในครอบครัว และคนในชุมชน ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนเป็นอย่างดี
- ๓) มีการวางแผนการผลิต และการตลาดก่อนการลงมือปฏิบัติ
- ๔) ทำการเกษตรแบบปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไม่ทำลายระบบนิเวศน์ในแปลง
- ๕) ทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีความเสี่ยงน้อยกว่าทำการเกษตรเชิงเดี่ยว
- ๖) มีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน

๔. แผนการพัฒนา ศพก. ในอนาคต

ได้มีการวางแผนการพัฒนา ศพก. โดยร่วมมือกับเครือข่ายของ ศพก. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแปลงใหญ่ เพื่อพัฒนา ศพก. และเครือข่าย ศพก. ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยร่วมมือกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแปลงใหญ่ เปิดตลาดเกษตรอินทรีย์ในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๖ ที่ผ่านมา เปิดทุกวันตั้งแต่เวลา ๘.๐๐ น. ถึง ๑๖.๐๐ น. สินค้าจะหมดในแต่ละวัน จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และให้สมาชิกนำสินค้ามาจำหน่ายได้ โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับ ศพก. เครือข่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแปลงใหญ่ โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอกุฉินารายณ์ เป็นที่ปรึกษา เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน ร่วมกันพัฒนาและกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอกุฉินารายณ์ และเปิดโรงเรียนเกษตรกร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกรและคนรุ่นใหม่ที่สนใจการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น โดยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี